

TURINYS

Pratarmė	7
Padėkos	11
Prologas.....	13
Klaikraštis	20
Buratino kareivis.....	25
Grandininio mulkio dėsnis	32
Esstuss nerrvinančios palukkanos!	37
Kaip apiplėšti banką	43
Romanovo liaudies respublika.....	52
Rimtas Kentas.....	60
Mano vardas Ženia	71
<i>Déjà vu</i>	83
Lakuotų nagų generolas	90
Pasiskųsk LATGAI.....	103
<i>Fake it till you make it</i>	112
Interviu už liemenėlę	123
„Nesakyk redaktoriui“	127

<i>Fuck you, British gentlemen</i>	139
Pustrečio terabaito	150
Panama labai graži.....	158
Karibų piratai.....	167
Ta prasme, <i>Jū Tū?</i>	176
Tristanas ir Volodia	189
Švilpiko diena.....	198
Purvino Pimpalo baras	208
Bobutės paskola	221
Blogiausias pasaulio makleris	226
Nuo A iki <i>Žopos</i>	238
Vladimiras Trečiasis	256
<i>Dušmanas</i> ir „Šaranas“	268
<i>The Banking Dead</i>	285
Motyvacinis laiškas stalui.....	296
Bomžynas, bobutė ir „Boeingas“	304
Ir <i>fakof nachui mailai!</i>	325
Epilogas.....	336

PRATARMĖ

Mano mama nuo vaikystės kartoją vieną pamokymą, kurį laikė ir tebelaike esmine gyvenimo vertybe: „Vaikeli, tik būk savo vietoj.“ Tai man turėjo būti savotiškas saugaus ir ramaus gyvenimo garantas. Paisyk hierarchijos, suprask autoriteto svarbą, ramiai užsiimk savais reikalais ir nesivelk į konfliktus. Kai matai, kad kažkas akivaizdžiai stipresnis ar juo labiau pavojingas, – nešok į akis. Nėpyk, Mamyt, susimoviau.

Nebuvau ir nesu „savo vietoj“, ir taip jau gerus dvidešimt metų. Bandžiau būti poetu, vertėju, muzikantu, savų dainų atlikėju, komiku – ir viskas ėjosi stabiliai nesėkmingai. Keturis kartus mečiau universitetą. Beje, keturis nebaigtus aukštuosius gal galima laikyti vienu baigtu?

Vaikystėje norėjau būti kunigu. Praėjo, kai kaimo klebonas aprėkė. Paskui norėjau būti krepšininku. Praėjo, kai įsižiūrėjau į veidrodį. Ir tada, maždaug antroje klasėje, padariau brandų karjeros pasirinkimą – žurnalistika! Neprašė iki dabar.

Žurnalistika mane atvedė iki milžiniškų turtų. Tik ne mano tie turtai. Svetimų ir akivaizdžiai nešvarių pinigų esu priskaičiavęs tiek, kad užtektų nedidelės valstybės biudžetui. Arba ne mažiau kaip dešimtmetį išlaikyti Vilniaus miestą.

Būtent dėl tų pinigų ir užsimojau parašyti knygą. Tai buvo vienas būdų, kuriais gelbėjau nuo nevilties pirmais mėnesiais po pilno masto Rusijos invazijos Ukrainoje pradžios. Užsimojau papasakoti Lietuvai, kas yra pinigų plovimas ir kodėl tai – bomba po civilizacijos pamatais. Dabar, kai pagalvoju geriau, galbūt per knygą bandžiau atsakyti ir į visą tą laiką mane ėdusį bei tebeėdantį klausimą: kodėl mums nepavyko?

Kas tie „mes“? Mes – tai šimtai po visą pasaulį išsibarsčiusių darboholikų *žurnaliūgu*, pastaruosius penkiolika metų ar ilgiau rėkujančių apie nešvarius pinigus, kurie maitina režimus Maskvoje, Minske ir panašiose vietose. Atkapstėme milijardus, kuriuos tie režimai pavogė iš savo valstybių ir iš savo žmonių, dėl purvinų pinigų peržengdami visas įmanomas ribas, įskaitant ir žmogžudystes.

Sukėlėme tarptautinės bendruomenės reakcijas, privedėme prie baudžiamųjų bylų, milžiniškos vertės turto konfiskacijų, teisinės bazės korekcijų daugybėje valstybių. Darėme viską, kad parodytume, kaip tie režimai veikia ir kaip mes – demokratinis Vakarų pasaulis – padedame jiems laikytis, leisdami plauti purvinus ir kruvinus pinigus per mūsų finansų sistemas. Padarėme viską, bet nepadarėme pakankamai.

Vadinkite mane naivuoliu ar durniumi, bet esu ir liksiu įsitikinęs, kad karas nebūtų įvykęs, jei Europos finansų sistema savo laiku būtų sustabdžiusi purvinų rusiškų pinigų srautus. Tam buvo visi įrankiai – ištisos įstatymų, bankų ir teisėsaugos sistemos, turėjusios nešvarių pinigų srautus apriboti iki minimumo. O nutiko atvirkščiai.

Mūsų finansų sistema su džiaugsmu įsileido purvinų pinigų upę. Ir kalbu ne Šešupės ar Neries masteliais. Tai buvo sušikta purvinų pinigų Misisipė su visais intakais. Tie pinigai leido vagims sukurti savo kleptokratijas, jie užteršė mūsų finansų sistemą, politinę sistemą – taip pat. Tie pinigai jiems leido žudyti, ir leidžia toliau.

Su kiekviena istorija apie purvinus pinigus – nuo Sergejaus Magnickio istorijos iki „Panama Papers“ ir vėlesnių tyrimų – vylymės, kad Vakarų demokratijos susipras ir sustabdys visa tai. Buvom „durnių motinos“ vaikai? Buvom. Ir liksim.

Ir dabar, vykstant karui, naudojami tie patys metodai. Nes Vakarų gamintojams ir pervežėjams pinigai už ginklus, jų

komponentus ir uždraustas technologijas juk neina tiesiai iš Rusijos biudžeto – jie legalizuojami per ilgas ir sudėtingas finansinių operacijų grandines, paslepiant tiek pinigų kilmę, tiek jų paskirtį. Ir mes, „durnių motinos“ vaikai, toliau darome tai, ką mokame geriausiai, – atsekinėjame sankcijų pažeidimo schemas ir kruvinus pinigus, plaukiančius iš ir į krauju susitepusias rankas. Tai mūsų būdas kariauti savo karą. Ir kartkarčiais laimime.

Norėjau papasakoti istoriją apie purvinus pinigus. Pavyko šiek tiek daugiau. Tai istorija apie darbą, kuris visiškai įtraukia ir užvaldo, nes jei nepasinersi visa galva, nieko nepeši. O išnerti nebepavyks – nes nuo adrenalino ir kitų subproduktų išsivysto nemenka priklausomybė.

Čia sugulė 20 metų, iš kurių aštuoniolika praleidau net negalvodamas apie knygos rašymą. Faktai ir veikėjai – visi tikri. Viso to atpasakojimas – mano atminties ir emocijų mišinys, niekaip negalintis pretenduoti į absoliutų tikslumą. Tai, ką čia perskaitysite, nepretenduoja į žurnalistiką. Kas tokiu atveju tai yra? Kokteilis, suplaktas iš memuarų, adrenalino ir bandymo pačiam sau būti psichoterapeutu. O šiaip tai yra istorija apie meilę. Netikite? Pamatysite.

Žurnalistika man davė visko. Nuo euforijos ir triumfo iki bauginimų, persekiojimų, keletą metų trunkančių teismų ar kritimo veidu į purvą. Toks gyvenimas nėra nei patogus, nei stabilus, nei geras. Bet jo į nieką nekeisčiau.

Normalių žmonių vaikai košmaruose sapnuoja monstrus. Mano vaikas sapnavo Skardžių. Normaliems žmonėms paštininkai neša laiškus, sąskaitas ir siuntinius. Man paštininkė neša šaukimus į teismus ir apklausas. Atnešė jau tiek, kad turbūt laiko mane koku nors recidyvistu. Normalūs žmonės gyvena normalius gyvenimus. Man akivaizdžiai nepavyko.

PADĖKOS

Šeimai – už toleranciją mano polinkiui neturėti gyvenimo.
Apie jus čia beveik nieko nėra, ir tai yra mano padėka –
nors kartą atskyriau šeimą nuo darbo.

Miglei – už tikėjimą, pasitikėjimą ir netikėjimą tuo,
kuo tikėjo visi.

Tomui – už dukart padovanotą svajonę.

Mirandai, Paului ir Drew – už galimybę ir garbę būti
vienu iš jūsų.

Regymšei – už *fakof nachui mailaij*. Visiškai rimtai.

PROLOGAS

– Laba diena, čia Šarūnas? – klausia oficioziškas moters balsas kitame linijos gale.

– Taip, aš.

– Čia tyrėja iš Alytaus VPK. Reikia jus apklausti ikiteisminiame tyrime.

– Gerai, atvažiukit.

Tai tiesiog rutina. Eilinį kartą, po kažkurios medžiagos, policija reaguoja ir kažkas pajuda. Kas pajudėjo? Koks tyrimas? Koks skirtumas, pamaniau.

Tokių patirčių buvo jau ne viena. Šviežiausia – kalinių balsų pirkimo byloje, kai praleidau keletą valandų Kriminalinės policijos biure, tyrėjams ir prokurorui pasakodamas, kaip gavau filmuotą medžiagą apie kalinių balsų supirktuvę, veikusią Pinskių šeimos ir dar kelių Darbo partijos politikų naudai. Taigi apklausos procedūrą pažįstu kaip savo penkis pirštus, o visai neseniai turėjau puikią šio žanro mankštą.

Prisiminkite savo mėgstamiausią detektyvinį trilerį.

Prisiminkite įsimintiniausią apklausos sceną. O dabar galite visa tai pamiršti, nes apklausa dėl žurnalistinio tyrimo atrodo visiškai priešingai.

Nėra nei karštakošių detektyvų, degančiomis akimis rankiojančių kiekvieną smulkmeną, nei kamštinės lentos, prie kurios prisegtos pagrindinių įtariamųjų nuotraukos. Nei smegenis kaitinančio proceso, kai turi prisiminti kiekvieną smulkmeną, nes būtent ji gali sudėti viską į vietas. Dažniausiai žurnalisto apklausa policijoje primena apsilankymą poliklinikoje – tą dalį, kai lauki eilėje prie registratūros. Labai *nesexy*, bet tikrai sveika.

Taigi nusiteikiau eilinei formaliai apklausai. Rutinai, kai didžiąją laiko dalį pildysim biurokratinės detales, apie reikalus kalbėsime (jei pasiseks) pusvalandį, o paskui ranka taisysiu gramatines klaidas savo apklausos protokole.

Klydau dėl visko, išskyrus gramatiką. O tyrimas nebuvo atliekamas pagal mano medžiagą – jis buvo atliekamas prieš mane.

Buvo maždaug 2013 m. vidurys. Dirbau „Delfi“ Aktualijų skyriuje, bet nuolat mėčiausi tarp politikos aktualijų ir verslo, nes jau keletą metų savarankiškai mokiausi knistis po svetimus finansus. Lentelės su plikais skaičiais, sausi biurokratinės rašliavos pluoštai apie balansus, pelnus ir nuostolius, ilgalaikius ir trumpalaikius turtus, įsipareigojimus ir susijusių šalių sandorius. Visa tai normaliam žmogui kelia žiovilį. O man patiko.

Tiek patiko, kad nė kiek nesudvejojau, kai į rankas pateko informacija, paskleidusi labai prastą kvapą apie buvusį Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos vadovą ir jo šeimos ryšius su Vladimiro Romanovo Ūkio banku, kuris su trenksmu žlugo tų pačių 2013 m. pradžioje.

Tai buvo lentelės, skaičiai, pelnai, nuostoliai, sandoriai. Ir tai buvo neįtikėtina! Vaizdas, kurį pamačiau, buvo nokautuojantis. FNTT turėjo stebėti, kas dedasi finansų institucijose, o tuo pat metu viena iš jų beveik nesislapstydama pumpavo pinigus FNTT vadovo šeimai. Netoli milijono eurų pačiame finansų krizės įkarštyje. Už patalpas, kurių neva reikėjo pačiam Ūkio bankui, bet taip ir neprireikė.

Čia sušmėžavo ir mano būsima gyvenimo meilė. *Ofšorinės* įmonės. Tik apgraibom supratau, kas tai per reiškinys, bet mačiau, kad pasitelkiant būtent tokias įmones FNTT panošėje judėjo dešimtys milijonų. O judėjo taip, kad dvokė iš tolo, ir dvokui pajauti nereikėjo ekonomisto diplomo.

Taigi rašiau. Apie keistus nekilnojamojo turto sandorius, kai bankas pats tampa savo suteiktos paskolos mokėtoju. Apie milijonines operacijas, vykusias per įmonę, kuri praturtino FNTT vado šeimą. Ir sulaukiau skambučio iš Alytaus policijos.

Tyrėja iš Alytaus VPK maloniai sutiko mane apklausti Vilniuje, „Delfi“ redakcijoje. Sutartą dieną pasiruošiau asmens dokumentą, nusiteikiau porai valandų biurokratijos ir laukiau viešnios. Nieko blogo neįtariau – nei prieš apklausą, nei po jos.

Atvykusi tyrėja papasakojo, kad atlieka man beveik negirdėto nusikaltimo tyrimą. Matot, kažkas nutekino ikiteisminio tyrimo informaciją – o čia nusikaltimas, – ir kažkaip ta informacija mano straipsniuose pasirodė.

Tyrėja akivaizdžiai prastai gaudėsi byloje, kurią tyrė. Nežinojo elementarių detalių, darė faktinių klaidų ir negrabiai, gal net šiek tiek susinepatoginusi, klausinėjo, iš kur gavau informaciją. Žinoma, nieko neatskleidžiau – šaltinio paslaptis žurnalistui yra šventas reikalas.

Bandžiau tai paaiškinti paprastai ir diplomatiškai. Bet ji vis vien klausinėjo. Nepiktai, negrabiai, beveik sukeldama užuojautą. Nes vargšė pareigūnė beldėsi per pusę Lietuvos, kad atliktų nieko neduosiantį formalumą byloje, kuri jai pačiai akivaizdžiai nerūpėjo.

Dabar, jei pasikartotų panaši situacija, galvoje įsijungtų visi įmanomi pavojaus signalai. Tuomet nė velnio nesupratau ir su lengva neviltimi stebėjau, kaip tyrėja iš Alytaus VPK lėtai, dviem pirštais, padabintais darbui prie kompiuterio tikrai nepadedančio ilgumo raudonais nagais, spausdina mano apklausos protokolą.

Lėtai. Smilius. Po. Smiliaus. Raidė. Po. Raidės. A-m-ž-i-n-y-b-ę. Tie ilgi, ryškiai lakuoti nagai, lėtai krapštantys kiekvieną žodį, ne mažiau lėtai ištrinantys kiekvieną (dažną!) spausdinimo klaidą, su kiekvienu negrabiu judesiu varė mane į neviltį. Jei įtempčiau atmintį, turbūt prisiminčiau ir Alytaus mani-kiūro didmeistrių išpaisytus raštus, kuriuos nagų savininkė kruopščiai sergėjo nuo kontakto su klaviatūra.

Einšteinas įrodė, kad kuo greičiau kažkas juda, tuo lėčiau tam kažkam bėga laikas. O kadangi ilganagių smilių kovos su klaviatūra akivaizdoje laikas iš esmės sustojo, lieka išvada, kad su tyrėja iš Alytaus VPK judėjome šviesos greičiu.

Galų gale – baigta. Viešnia paklausia, ar galėtų pasinaudoti *ofisiniu printeriu* protokolui atspausdinti. Tai žinoma! Bet visos mano instrukcijos, kaip prisijungti prie tinkamo *Wi-Fi* tinklo ir atspausdinti tuos per vargus išminkytus porą lapų, neveikia. Nevilties ištikta pareigūnė galiausiai randa išeitį – taigi galima protokolą atspausdinti iš mano kompiuterio! Visa, kas genialu, yra paprasta.

Tyrėja iš Alytaus VPK protokolą sukrauna į nuosavą USB, aš paslaugiai paimu atmintuką ir skubu prie savo stalo, svajodamas apie greitą kančių pabaigą. Prisėdu prie kompiuterio, prijungiu USB. Ir žvengiu.

Iki kretėjimo pralinksminas to, ką pamačiau, atspausdinau protokolą, ištraukiau USB ir grįžau pas savo viešnią. Ir neiškenčiau:

– Nežinau, kas ir ką nutekino, bet jūs tai galėjot labai lengvai padaryt, – tarstelėjau pasirašinėdamas protokolą.

– K-ką?

– Jūs man padavėt *flešiuką* su visa tyrimo medžiaga. Visa.

Jei stalas būtų kiek minkštesnės medžiagos, jame neabejotinai būtų likusios ilgų Alytaus manikiūro didmeistrių išmargintų nagų žymės. Tyrėja perbalo kaip šikpopieris, o aš buvau beveik įsitikinęs, kad girdžiu skilinėjančio nagų lako garsą.

– Nebijokit. Nieko nenukopijavau ir net neatsiverčiau, – pasakiau po pauzės. – Aš taip nedarau. Ir nepadariau to, ką tiriat.

Gyvybės spalvos pamažu grįžo į tyrėjos iš Alytaus VPK veidą. Giliai atsikvėpusi, ji grįžo prie biurokratinių formalumų:

– Dar čia pasirašykit.

– O čia kas? Formalumas?

– Teisingai.

„Teisingai“, *my ass*.

Ne pirmą kartą liudijau, taigi procedūras žinojau atmintinai. Ir pasižadėjimas neatskleisti tyrimo duomenų tikrai yra formalumas. Juo labiau, kai nė velnio apie tą tyrimą nežinai, o į visus klausimus atsakei deklamuodamas haiku „negaliu atskleisti jokios informacijos apie savo šaltinius“. Nieko nežinai – nėra ir jokios paslapties, kurią galėtum atskleisti. Taigi tyliai pasidžiaugiau išgyvenęs lėčiausią apklausą gyvenime ir grįžau prie darbų.

Nuo įsimintinos akistatos su ryškiais ir smarkiais per ilgais nagais praėjo keletas mėnesių. Skambutis.

- Laba diena, čia Šarūnas?
- Taip, aš.
- Čia tyrėja iš Alytaus VPK. Reikia jus apklausti ikiteisminiame tyrime.
- Kokiam?
- Nu ten, kur dėl jūsų straipsnių.
- Betgi jūsų kolegė mane jau apklausė.
- Bet jūs dar vieną straipsnį parašėt!

Prieš pasakydamas: „Gerai, atvažiuokit“, jau ieškojau advokato numerio.

Istorija baigėsi, istorija prasidėjo. Viena istorija baigėsi policijos pareigūne, kuri mano akivaizdoje klastojo mano prisipažinimą padarius nusikaltimą. Kita istorija prasidėjo ten pat, atskirame redakcijos kabinete, kur supratau, kad galiu sėsti į kalėjimą, bet vis tiek darysiu tai, ką darau.

Ir ši istorija atvedė iki milijardinių operacijų, praturtintusių artimiausią Vladimiro Putino aplinką, pinigų plovimo labirintų ir dviejų lietuviškų bankų, kurie mane tarsi persekiojo nuo studentavimo laikų.

Tai istorija apie jachtas, lėktuvus ir sportinius automobilius. Tai istorija apie iš lempos turtėjančius kleptokratus, verslus bomžnyuose, milijonus vartančias bobutes. Tai istorija apie apvogtas tautas ir valstybes. Ir apie žmones – dingusius ar nužudytus.

Tai istorija apie purvinius pinigus ir apie tuos, kas juos plauna, bet čia nebus nei sudėtingų schemų, nei finansinių operacijų grandinių. Nes tai istorija apie meilę. Tik kiek kitokią, nei turbūt įsivaizduojate.

